

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenredni ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzljavi naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglaš po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček, uradu št. 13.238.

Treba se je odločiti...

Svojčas so »Slovenec«, kakor tudi drugi listi slovenske ljudske stranke, pisali, da so Slovenci, Hrvati in Srbi en narod. Takih trditvev bi bilo mogoče v dotičnih listih zbrati jako mnogo. Sedaj pa pišejo že nekaj časa zelo odločno, da niso en, ampak trije narodi.

Eno in drugo je nemogoče. Treba se je odločiti za eno ali za drugo. S tem pa seveda prevzame vse posledice.

Ako smo en narod, imamo pravico zahtevati popolno enakopravnost. Vsak mora v državi veljati po svoji sposobnosti in zmožnosti. Med Slovencem, Hrvatom in Srbom vlada približno tako razmerje, kakor med prebivalcem Pikardije, Anjou in Gasconne. Srbska zgodovina je naša, naša kultura srbska. Ako smo torej en narod, mora vladati popolna enakopravnost.

Ako smo trije različni narodi, potem nastane vprašanje: Na čevlji strani so se bojevali Slovenci in Hrvati med vojno, Mirovna konferenca je sklenila svoje odločitve na podlagi mišljenja, da so Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, kakor so to takrat v resnici zatrjevali vsi Slovenci in Hrvati. Ako bi bili zastopniki Slovencev in Hrvatov pred mirovno konferenco prišli z izjavo, da niso en, ampak da so trije narodi, potem bi bila tudi odločitev padla čisto drugače. V tem slučaju bi se bilo vprašalo:

Na čevlji strani so bili Slovenci in Hrvati med vojno?

Nevtralni niso bili, to je gotovo, ker nevtralni niso mogli biti. Če niso bili s Srbi, so bili na strani centralnih držav. Tako je bilo tudi v resnici, samo da se je ob času mirovnih dogovorov to priklovalo in lagalo. Lagali so Slovenci in Hrvati, a Srbi so pri tem laganju z vso močjo pomagali. Pred mirovnimi sodniki se je ne samo na vse načine dokazovalo, da so Slovenci in Hrvati isti narod s Srbi, ampak tudi, da so med vojno stali na strani Srbov. Italijani so sicer dokazovali nasprotno, ter so za svoje trditve navajali mnogo dokazov. Madžari in Nemci, kot premaganci, niso pustili k mirovnim pogajanjem. Vključno protivljenju Italijanov se je posrečilo prepričati mirovne sodnike, da so Slovenci, Srbi in Hrvati en in isti narod, samo z različno politično preteklostjo, in da so med svetovno vojno stali na strani antante. Sedaj pa, štiri leta po osvojitvi skupne države, pričnejo Slovenci in Hrvati trditi protivno, kar se je trdilo takrat in trde, da je res ono, kar so trdili Italijani. »Slovenec« piše sedaj ravno protivno od onega, kar je navdušeno zatrjeval pred nedolгим časom.

Če smo torej različni narodi, na čevlji strani so stali Slovenci in Hrvati med vojno?

Borili so se na strani Avstrije, to je znano. Onih malo Slovencev in Hrvatov, ki so delali nasprotno, je tako neznamno, da ne pridejo v poštev.

Mi smo torej trije različni narodi. Slovenci in Hrvati so se po ogromni večini borili na strani Avstrije. Kar smo dokazovali pred mirovnimi sodniki, je bilo laž. Resnico so govorili Italijani.

Če smo od Srbov različni narod, smo tudi nasprotni narod — ki je med vojno stal na nasprotni strani. Ali smo isti narod in potem so nas Srbi osvobodili, kakor so Italijani osvobodili Trento in Francioz Lorenco, ali pa smo od antante premagani narod. Kakor hitro postavimo mi načelo, da smo od Srbov različni narod, postavijo lahko Srbi trditve, da smo od njih premagani narod. V tem slučaju pa veljajo za nas ona pravila, ki so se uveljavila za premagance. Ako nismo isti narod s Srbi, smo narodna manjšina, ki je bila dodeljena Srbiji, kakor so Čehom dali sudetske Nemce in Rumunom erdeljske Madžare. V tem slučaju pa imamo samo one pravice, ki nam pripadajo po sanžernemski mirovni pogodbi kot narodni manjšini.

Treba je torej definitivno odločiti: ali smo en narod in zahtevamo enakopravnost, ali pa smo različni narod in sklicujemo se na sanžernemsko pogodbo, kakor Nemci.

Trditve, da smo se sami osvobodili, je očitna laž. Dokler smo bili pod Avstrijo, se nismo mogli osvoboditi, ker smo bili pod Avstrijo. S trenutkom, ko je Avstrija razpadla, se tudi nismo mogli, ker smo avtomatično postali del avstrijske konkurne mase, s katero je svobodno razpolagala antanta.

Primeri s Čehi ne velja popolnoma. Čehi, kakor tudi Poljaki so med voj-

Kralj poveril sestavo nove vlade g. Pašiću.

Razporeženje proti demokratom. — Klerikalci in kriza.

Beograd, 21. aprila. (B) Danes ob petih popoldne je bil pozvan na dvor g. Nikola Pašić, ki je dobil od Nj. Vel. kralja mandat za sestavo vlade, po možnosti koalicijske vlade. Po avdienci je prišel g. Pašić v predsedstvo vlade, kjer je zbranim ministrom poročal o situaciji.

RAZPOLOŽENJE PROTI DEMOKRATOM.

Beograd, 21. aprila. (B) Včeraj dopoldne se je vršila v predsedstvu vlade ministrska konferenca, kateri so prisostvovali tudi pojedini člani glavnega odbora radikalne stranke. Diskusija se je vodila o tem, po kateri poti je iti v reševanju krize, ali v smeri radikalno demokratske koalicije, ali pa v smeri homogene radikalne vlade. Popoldne je bil o. Pašić na dvoru. G. Pašić ni prišel v klub, četudi je ta imel sejo, do 7 in pol ure popoldne. Ker je v radikalni stranki zelo veliko razporeženje proti koaliciji z demokratmi, se more z gotovostjo pričakovati, da bo g. Pašić zelo hitro vrnil mandat, če bo ta omejen samo na koalicijsko vlado z demokratmi. V radikalnem klubu se govori, da g. Pašić ni treba sprejeti takega mandata. Velik del radikalnih poslancev, preti, da izstopi iz kluba, če se obnovi koalicija ravnotako preti tudi Džemijetski poslanci.

Beograd, 21. aprila. (Z) »Tribuna« poroča iz Sarajeva: V vseh radikalnih krogih v Sarajevu in v ostali Bosni se obseja namera vlade, da stopi ponovno v koalicijo z demokratmi. Bosanski radikalni so sporočili svojim poslancem v Beograd, naj ne pristanejo na koalicijo z demokratmi pod nobenim pogojem. Bosanci hočejo homogeno radikalno vlado, ker mislijo, da se more samo na ta način najti izhod iz teške krize, ki jo država preživlja.

IZ SEJE RADIKALNEGA KLUBA.

Beograd, 21. aprila. (B) Na današnji seji radikalnega poslaniškega kluba se je nadaljevala diskusija o vprašanju gospodarskega značaja. Klub je v pogledu prehrane pasivnih krajev v Bosni in Hercegovini odločil, da zahteva od vlade, da se vse državne zaloge hrane v Bosni uporabi za prehrano siromašnega prebivalstva, kateremu se bo ta hrana izdajala brez vsakega plačila. Za tem je predsednik kluba dr. Andrić spoznal šefa stranke g. Pašića, ki ni prisostvoval tej seji, ker je bil na konferenci ministrskega sveta. Na prihodnjih sejah radikalnega poslaniškega kluba se bo gotovo nadaljevala diskusija o prehrani pasivnih delov ostalih pokrajin.

DVOMLJIVA VEST.

Beograd, 21. aprila. (Z) »Tribuna« poroča: Pri zaključku lista smo dobili vest, da pridejo jutri v Beograd novi delegati HRSS, ki bodo obnovili pogajanja z radikali, in ki so pooblašeni v vseh podrobnostih, da vodijo pogajanja in zaključijo sporazum. To vest radikali dementirajo.

MAKEDONSTVUJUŠCI ZA RADICA.

Sofija, 21. aprila. (Z) Včerašnji »Dnevnik« piše o Radiću in pravi o

Pravna konvencija s Poljsko.

Beograd, 21. aprila. (B) Poljski delegati pridejo 24. aprila radi zaključenja konvencije med našo državo in Poljsko o izročitvi krivcev po občem pravu.

Beograd, 21. aprila. (Z) Ministrstvo zunanjih del je imenovalo dr. Jan-

no dobili formalno priznanje od cele antante: 1. da so narod za sebe, 2. da so prijateljski narod; 3. da je njihov »Narodni odbor« njihova začasna vlada in predstavnik napram antanti. Slovenci in Hrvati pa niso nikdar dobili tega priznanja. Če torej antanta Slovencev ni priznala kot prijateljski narod, je mogoče samo dvojce: ali so del srbskega naroda, ali pa sovražen narod, ker nevtralni tudi niso bili.

Torej, ali enakopravnost, ali pa pravo narodnih manjšin, kakor za Nemce in Madžare. Drugega ni!

Sicer pa naj bi zagovorniki trditve, da smo razdeljeni na tri narode, odgo-

nem, da je Pašiću prepričal izvršitev načrta o srbski hegemoniji na Balkanu, in da bo zgodovina zabeležila Radićevo zborovanje v Zagrebu, kakor tudi manifestacije makedonstvujuših dne 16. t. m. List pozdravlja Radićevo izjavo, da bo pri prihodnjih volitvah kandidiral od Prilepa pa do Maribora in od Kotora do Soluna ter pravi, da bodo prestopili makedonski patrijoti trumoma v Radićevo tabor, ker Radić pomeni borbo Slovanstva za svobodo na Balkanu.

STALIŠČE KLERIKALCEV.

Beograd, 21. aprila. (Z) »Politika« poroča: Klerikalci so bili do včeraj zelo nezadovoljni, dokler niso bili njihovi predstavniki pozvani na dvor na posvetovanje. Posebno so bili v skrbeh vsled tega, ker se je bila raznesla vest, da jih kralj sploh ne bo vabil. Srditi so bili tudi vsled tega, ker so bili zemljoradniki povabljeni pred njimi. To so smatrali klerikalci za omalovaževanje in izjavi, da je njihovo nadalnje bivanje v Beogradu odveč. Dr. Korošec se je pripravil, da sinoči odpotuje, med tem pa je včeraj popoldne dobil poziv, da pride na dvor. V avdienci, ki je trajala od 12. do 1. ure, je Korošec seznanil kiono z nazori jugoslovenskega kluba in s pogajanj, ki so se vodila v Zagrebu, kakor tudi o težkih razmerah, v katerih se nahaja Slovenija.

Beograd, 21. aprila. (B) Včeraj popoldne je imel svojo sejo klub poslancev muslimanov iz grupe dr. Spahije. Tej seji je prisostvoval tudi šef klerikalne stranke dr. Anton Korošec.

Beograd, 21. aprila. (B) Včeraj popoldne se je vršila v klerikalnem klubu seja, na kateri je poročal dr. Korošec o svoji avdienci na dvoru.

Beograd, 21. aprila. (B) Šef klerikalne stranke dr. Korošec odpotuje zvečer z brzovlakom v Ljubljano.

NERESNIČNA TRDITEV.

Beograd, 21. aprila. (B) »Politika« od 18. t. m. piše pod naslovom »Po incidentu v Zemunu« med drugim tudi sledeče: Dr. Hraščina je pri tej priliki obdolžil napada radikalno srbsko omladino, za katero je trdil, da je vprašala še pred nekaj dnevi ministrstvo, če sme napasti one muslimanske poslance, ki so v Zemunu. Ministrstvo je dalo tako nejasen odgovor, da so omladinci smatrali, da jim je dovoljeno storiti vse, kar hočejo. Kabinet ministrstva za notranja dela je, ne oziraje se na to, ali je dr. Hraščina to in tako trdil, samo na ono, kar je omenjeno v naslovu, izjavilo, da se ni nihče obrnil na ministrstvo za notranja dela in prosi takega ali podobnega privoljenja, a še manj, da je to privoljenje dobil v obliki kakšnega nejasnega ali pozitivnega odgovora.

PO DOGODKIH V ŠAGUDOVCU.

Zagreb, 21. aprila. (Z) Načelnik javne varnosti g. Živojin Lazić je odpotoval po odredbi ministrstva del v Zagreb radi znanega krvavega spopada v Šagudovcu pri Dol. Stubici. Odpotoval bo na lice mesta, da povede preiskavo.

ka Babnika, predsednika višjega deželnega sodišča v Ljubljani in univerzitetnega profesorja Arangelovića za naša delegata za pogajanja s Poljsko za sklepanje konvencije o vzajemni pomoči v sodnih stvareh. Kot poljski delegat je določen poljski poslanik na našem dvoru g. Okenski. Konferenca se bo vršila v Beogradu.

vorili na vprašanja, ki so se že večkrat stavila:

1. Kam prištevate one južne Slovence, katerih ni mogoče prišteti ne Slovence, ne Hrvatov, ne Srbom? — Kakšne narodnosti je na primer dr. Mehmed Spaho?

2. Kje hočete potegniti mejo med Srbi, Hrvati in Slovenci? Po kakšnih kriterijih jih hočete razdeliti?

Ako rečeš: Južni Slovenci se dele na Srbe, Hrvate in Slovence, je ravnotako, kakor če bi rekel: Nemci se dele na Pruse, Hanoverance in Wirtemberžane.

Reparacijski problem in bodočnost Evrope.

London, 21. aprila. (K) Lord Grey je opozarjal včeraj v zgornji zbornici ob priliki debate glede reparacijskega vprašanja na težek položaj Francije. Dejstvo, da tlačijo Francijo in Nemčijo zaradi zasedbe Poruhrja težka plačila, ne pospešuje reparacijskega vprašanja. Upati je, da bosta obe državi vendarle uvideli, kaj bi pomenilo nadaljevanje tega položaja, namreč to, da bo Nemčija mogla vedno manj plačati, Francija pa vedno manj prejemati. Nemška izjava, da si Nemčija ne more pomagati, za kar so najboljši dokaz dogodki v Poruhrju, je za ta čas resnična, toda pri tako čvrstem narodu, kakor je nemški, bi moglo vprašanje varnosti v teku 10 do 20 let za Francijo vzbujati bojazen. Poruhrska politika Francije ne nudi nobene varnosti za prihodnost, ampak vzbuja misel na revanžo in bo Nemčija vedno

bolj in bolj silila v to, da išče zvezo s Rusijo. Noben narod v Evropi ne more trajno računati na varnost, ako ta varnost ni vsem v prid. Prave varnosti za bodočnost ne bo, ako Nemčija ne bo sprejeta med člane društva narodov in ako ne pride do sporazuma s Francijo. (W)

Glej članek našega stalnega pariskega dopisnika »Pred zapadno-evropskim sporazumom« na drugi strani in kritiko Lloyd Georgea o Društvu narodov v prilogi. Ured.

ODKLONJEN ZAKON O PREPOVEDI ALKOHOLNIH PIJAC.

London, 21. aprila. (K) Spodnja zbornica je načrt zakona o prepovedi alkoholnih pijac v Angliji odklonila s 236 proti 14 glasovi. (W)

Rusija in lausanska konferenca.

London, 21. aprila. (Z) Kakor javlja »Morningpost«, je koncentrirala ruska vlada svoje čete na besarabski meji, da bi na ta način vršila pritisk na potek lausanske konference. Rumun-

ska vlada je o tem obvestila beograjsko, praško in varšavsko vlado. (Glej v prilogi »Orijentski problem iz lausanske konference. Ured.)

Angleško-ruski odnošaji.

London, 21. aprila. (K) Kakor poroča »Daily Herald«, je poslal glavni agitator delavske stranke Henderson ministrskemu predsedniku Bonar Lawu pismo, v katerem pravi, da je delavska stranka mnenja, da bo prekinjenje trgovskih odnošajev z Rusijo vplivalo ovirajoče na razvoj mednarodne trgovine. Ministrski predsednik Bonar Law se je v svojem odgovoru pozival na odgovor, ki ga je bil na enako vprašanje dal že državni podtajnik

za zunanja dela Mac Neill v spodnji zbornici, da vprašanje prekinjenja trgovskih odnošajev med Rusijo in Anglijo še ni dospelo pred kabinet, da so pa 1. zadržanje sovjetske vlade proti duhovništvu, 2. način in vsebina poročil sovjetske vlade angleški vladi in 3. zasega angleških ribiških čolnov zelo resne zadeve. Ako bo angleška vlada prisiljena v kako akcijo, bo to spodbudila spodnji zbornici.

Mariborski občinski svet.

Maribor, 21. aprila.

Kakor smo že včeraj poročali, se je vsled incidenta med dr. Reismannom in občinskim svetnikom Žebotom včerajšnja občinska seja nadaljevala kot tajna seja. Po izpraznitvi galerije se je proglasila seja zopet za javno.

Župan se je v svojem poročilu uvodoma spomnil umrlih dveh občinskih odbornikov gg. Postraka in dr. Verstovška. Spomnilu pokojnikov so odborniki stojali zaključili trikratni slava. Predlog občinskega svetnika dr. Leskovarja (SLS) naj bi se zapisniki občinske seje čitali v vsem obsegu, ker so baje pomanjkljivi, je bil odklonjen. Dr. Leskovar je v nadaljnjih izjavah pobijal očitke občinskega svetnika Bahuna, da bi bil ta odločal o tožbah občine in da bi bil vsled nepotrebnih pravnih obremenil mestno gospodarstvo. Predlaga preiskavo zadeve potom posebne komisije. Bahun je odvrnil, da je ugotovitev njegovih očitkov stvar sodišča, pri katerem je zaradi Leskovarjeve ravnanja vložena tožba. Strinja se z izvolitvijo posebne komisije. V komisijo so bili izvoljeni: dr. Jerovšek, dr. Sernec, dr. Rostohar in Ozmeč.

Nato je poročal župan, da je pravoslavna cerkvena občina zaprosila mestni magistrat za prepustitev minoritske cerkve, ki bi se naj preuredila v pravoslavno cerkev. Župan je priporočal ugodno rešitev prošnje, ako se sklene z vojaškim erarjem kupnoprodnaja pogodba, v smislu katere bi prešla omenjena cerkev, ki služi sedaj kot vojaško skladišče, v last občine.

Za pravni odtok poroča dr. Mulley o izpremembi pravil mestne hranilnice, ki naj bi omogočila hranilnici tudi dovoljevanje kreditov na tekoči račun. Dr. Leskovar predlaga, naj se pred sklepanjem poroča o vseh treh točkah, ki jih vsebuje dnevni red glede mestne hranilnice. Predlog se sprejme, nakar poroča dr. Mulley, da je pokrajinska uprava zavrnila spremembo pravil mestne hranilnice, ki bi dajala mestni občini več vpliva na poslovanje mestne hranilnice in to z utemeljitvijo, da je za to izpremembo upravičen le upravni odbor mestne hranilnice, na katerega pokrajinska uprava ne more vplivati. Dr. Leskovar je predlagal vsled tega, naj se tudi ostali dve točki odklo-

nita, dokler upravni odbor ne ugotovi, ali htevi mestne občine o izpremembi pravil. Predlog je bil z vsemi proti glasovom SLS-kluba odklonjen, nakar se je odbrala izprememba pravil glede dovoljevanja kreditov na tekoči račun. Nato se je sprejel z vsemi protiglasovom SLS-kluba županov predlog, ki meri na to, da se doseže izprememba pravil mestne hranilnice. Glede garancijskega pisma Jadranske banke na 611.000 K, ki jih je svojčas plačala banka v imenu občine, se sklene, da se občina pridruži tožbi.

Državno žensko učiteljsko je zaprosilo za dovoljenje uporabe dekliške šole v Cankarjevi ulici v vadniške svrhe učiteljske. Prošnja je bilo po daljši debati odklonjena z glasovi socialnih demokratov in klerikalcev. Po ureditvi nekaterih manjših zadev je bila seja zaključena in se nadaljuje v sredo 25. aprila.

Izgon Madžarov

iz Romunije.

Bukarešta, 21. aprila. (Z) Kalvinski župnik Bokor se mora zagovarjati pred vojnim sodiščem zaradi razžaljenja veličanstva iz Cluja je bilo izgnanih 1500 Madžarov, ker si niso pravočasno preskrbeli legitimacij o istovetnosti.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: ob 15. uri: »Kraljestvo dobrote in ljubezni«. Mladinska predstava. Prireditve gojencev »Mladinskega doma«. Izv. Drama: ob 20. uri: »Revizor« s Putajto v naslovni vlogi in v gostom Markovičem v vlogi poveljarja. Izven.

Opera: »Janko in Metka«. Izven. Kino Matica: »Junak pustinja«. Kino Ideal: »Hiša groze«. Kino Tivoli: »Velikomestni vampirji«.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Pri treh miadenkah«. Gostuje član ljubljanske opere tenorist g. Sowlski. Izven. (Kuponi!)

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden: lekarna Bohine na Rimske cesti in Leustek pri Zinajskem mostu.

Ne pozabite
Jugoslovenske Matice!

Emil Gaborian:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

Sprejel jo je s hladno vljudnostjo, kakor človek, ki je bil razžaljen ter se sedaj umika.

Zdelo se je, da je ogorčen nad vedenjem svojega nečaka in celo kletvica mu je ušla ter je rekel, da bo mladiča že še prijel za ušesa.

Ko mu je pa gospa Fauvel sporočila, da se je samo zaradi tega obrnila do njega, ker od njega ne maha ničesar sprejeti, so Clameranu zastale besede.

»Za vraga! To je pa že preveč! Ta lopovi štiri mesece sem mu dal vsega skupaj nad 20.000 frankov.«

Gospa Fauvel je bila vsa uničena.

»Od mene je dobil 40.000 frankov, torej je v štirih mesecih izdal 60.000 frankov.«

»To bi bilo neverjetno,« je odgovoril Clameran, »če bi ne bil zaljubljen, kakor pravi.«

»Toda, kaj pa delata z vsem tem denarjem, ki ga izdajamo za onadva? ...«

»Tega mi pač ne bomo izvedeli ...«

Zdelo se je, da gospo Fauvel v resnici pomisle, obljubil ji je, da bo Raoula še isti večer obiskal in ga skušal izpreobrniti. In končno po dolgem razgovoru ni bil stavljen vse svoje premoženje na razpolago.

Gospa Fauvel je odklonila njegovo ponudbo, vendar je bila ginjena, in ko je prišla domov, je rekla svojih nečakinji:

»Morda sva se vendar motili in ta Clameran ni slab človek ...«

Zalostno je Madelajna odkimala. Že dolgo se je zdelo, da povzroča Clameran vse te dogodke, da dobi oblast čez njo; njegova lepa nesebičnost je to potrdila.

Raoul je bil med tem prišel k stricu, ki ga je reselo sprejel.

»Ti si pravi biser. Moje čestitke. Štirideset tisoč frankov v štirih mesecih!«

»Dá, toliko približno so mi dali na Mont du Pèré; sedaj nimata ženski ničesar več in jaz sem pri svoji vlogi.«

»Ti si svojo vlogo doigral. Nobenega centima ne boš več zahteval.«

»Kako daleč sva prišla? Povej mi!«

»Močno sva zakurila, sedaj bo kmalu prišla ugodna prilika.«

To priliko, na katero je Louis de Clameran čakal z mrzlično nestrpnostjo, naj bi jima nudil Prosper Bertomy.

Bil je preveč zaljubljen v Madelajno, da bi ne bil do besnosti ljubosumen na moža, ki si ga je ona sama izbrala. Sovražil ga je z vso strastjo in prisegel si je, da bo pognal blaginjnika predno se oženi on sam z Madelajno, tako globoko v sramo, da si ne bo več vedel pomoči.

Najprej ga je hotel umoriti; zdelo se mu je pa boljše, da mu ukrade čast. Toda predstavljal si je prelahko uničiti mladega moža. Motil se je, ko je

mislil, da mu bo dal Prosper sam sredstva v roke. Sicer je živel v en dan, kar ima navadno slabe posledice, vendar je tudi v tem nerednem življenju držal nekako red.

Dasiravno je bil njegov položaj nevaren in se je zatekal, če so ga upniki pritiskali, do nevarnih sredstev, je bil vendar vedno previden in tako spreten, da tega nobeden ni zapazil.

Vsi poskusi ga ugonobiti so ostali brezuspešni in zaman je igral Raoul, ki je z obema rokama razsiral denar, zapeljivca. Prosper je igral visoko, toda brez strasti, skoraj brez veselja in nikdar ni izgubil vsled veselja nad dobičkom ali iz jeze nad izgubo, svoje hladnokrvnosti.

Njegova ljubica Nina Gipsy je bila razsipna in prenapeta, bila mu je pa vdana in nikdar ni preokračila gotovih mej.

Raoul kot intimni Prosperjev prijatelj je seveda poznal Prosperjeva tajna čustva.

»Nikar ne računaj s tem, da bo on kaj storil. Odkar je nesrečen ima razum zbran. Nikdo ne more vedeti, kaj pričakuje od prihodnosti. Morda se bo ustrelil, ko bo porabil ves svoj denar; to pa je gotovo, da ne bo storil nikdar ničesar, kar ni prav; da bi se spozabil nad blaginjo, ki mu je zaupana, o tem ni niti govora.«

»Počakajva.«

Res sta čakala in v veliko začudenje gospe Fauvel je bil Raoul nasproti njej zopet tak, kakršen je bil, ko Clamerana ni bilo v Parizu. Prej tako razsipen, je bil sedaj skoraj skop; popolnoma se je odpovedal lahkomišelnemu življenju, da, pod pretezo, da hoče hraniti, ni hotel niti čez zimo zapustiti hiše v Vesinetu. Rekel je, da se hoče v samotni pokoriti za svoje zmoti. V resnici pa si je na ta način zajamčil svoje prostost ter se je zavaroval pri obiskom svoje matere.

Gospa Fauvel, vesela nad to izpremembo, je mislila nato, da bi ga spravila v urad svojega moža.

Gospod Fauvel je bil zadovoljen. Slišal je govoriti o Raoulovi razsipnosti ter mu je bil večkrat posodil visoke vsote. Ker je bil prepričan, da dela mlad človek brez službe same neumnosti, mu je ponudil mesto korespondenta s plačo 500 frankov na mesec.

Raoul je bil s tem zadovoljen, toda na izrecni Clameranov ukaz je ponudbo odklonil in rekel, da

ne čuti v sebi poklica za bančne posle. To je banikirja tako razdražilo, da mu je rekel nekaj gorkih in mu dal razumeti, da v bodoče ne more več računati na njega. Raoul pa je porabil to priliko, da je prenehal prihajati v hišo.

Svojo mater je videl samo popoldne ali zvečer, če je dobro vedel, da ne bo srečal gospoda Fauvela in prihajal je samo tolikokrat, da je bil poučen o vsem, kar se je v hiši godilo.

Ta hipni mir po tolikih razburjenjih se je zdel Madelajni grozeč. Bolj kakor kedaj je bila prepričana, da je pripisovati to izpremembo dobro premišljenemu načrtu. Zdelo se ji je, da je to mir pred nevihto, pred zadnjim strašnim napadom. Ničesar ni povedala svoji teti o svojih slutnjah, pripravljena pa je bila na najhujše.

Niti Louis niti Raoul nista dala glasu in sta prežala kakor lovca na divjačino. Čakala sta na ugodno priliko.

Raoul, ki je zasledoval Prosperja korak za korakom, se je trudil na vso moč, da bi ga zapeljal v past, kjer bi izgubil svojo čast. Toda blaginjak s

svojo ravnodušnostjo mu ni dal nobene prilike.

Clameran je bil že nestrpen ter začel na uspešnejše sredstvo, ko ga je naenkrat ob treh ponoči Raoul zbudil.

Vedel je, da je moralo biti nekaj izredno važnega, da je prišel njegov nečak ob tej uri k njemu.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašal v skrbeh.

Prager Presse

Znižanje naročnine.

Naročnina za najrazširjeni nemški dnevnik v češkoslovaški republiki in inozemstvu

»Prager Presse«

znaša sedaj za kraljevino SHS:

mesečno Din 40.— za jutranje in večerno izdaje;
mesečno Din 28.— za samo jutranje izdaje;
mesečno Din 1.80 za posamezno štev. jut. z več.
mesečno Din 3.— za posamezno štev. nedelj. izdaja z ilustrirano prilogo.

»Prager Presse«

prinaša najboljše in objektivne informacije o dogodkih, trgovskih, finančnih in industrijskih razmerah Male antante, Srednje Evrope in vseh drugih držav, podpira vztrajno medsebojne poslovne zveze vsake vrste (vprašanja in ponudbe vsakega blaga), tako da je največji in najuspešnejši glasnik.

Izvodi na ogled in ponudbe oglasov brezplačno.

Uprava »Prager Presse«

Praga III., Nerudova 8.

Rač. post. ček. urada v Zagrebu štev. 40156.

Rač. post. ček. urada v Ljubljani štev. 20264.

Rač. pri podruž. Ljublj. kred. banke v Mariboru štev. 11258.

PALMA
kaučuk potpetnike
in potplate

Prednosti!

Ceneje
znatno
trajnije
nego od kopal
Varstvo
proti vlagi
i mrazu!

Moko
banatsko

koruzo, pšenico, otrobe, oves, prvovrstno robo od 5 kg dalje, prodaja po najnižji dnevni ceni pravkar otvorena trgovina

Pomorska trg. agentura
M. Bielle
Dunajska cesta pri Balkan.

Oglašujte
v
»Jutranjih
Novostih«.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIC IN DRUG
LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20.

Poslušajte!

Naznanja se Vam, da kupite suknjo, volno, cefir, platno, hlače, vino, modrovino ter sploh vso manufakturno robo in perilo radi velikanskega in direktnega importa najceneje v veletrgovini

R. Stermecki, Celje.
Ilustrovani cenik zastoj.

POZOR!
Sprejemam naročila za nove odeje
kakor tudi vsa popravila
Naslov v upravi lista.

Zdravilišče
Rogaška Slatina
Sezona Maj-September

Zdravljenje vseh žledodnih in črevesnih bolezni - Cene zmerno - V pred- in po sezoni znatni popusti - Največja udobnost - - - - - Zahtevajte prospekte!

Ravnateljstvo zdravilišča.

Jamski les smrekov ali jelkov od 10 cm debeline na tankem koncu in od 3 m dolžine naprej kupi vsake množine franko vagon kranjskih postaj: Šentjanski premogovnik, Krmelj-Dolenjsko.

Poizkusite svojo srečo!

Izrebanje V. razreda 5. kola državne razredne loterije traja od 7. do 30. maja t. l. V tem razredu se ima izrebat 40.000 števil (od vsake 100.000) s dobitkom Din 14.820.000.

Razen premije Din 600.000 so še dobitki po: 400.000, 200.000, 150.000, 100.000, 80.000, 70.000, 60.000, 50.000, in v večjem številu po 30.000, 20.000 dinarjev itd.

Gena srečkan za V. razred 5. kola je nastopna!

1 cela srečka s poštnino	Din 242—
1/2 srečke	» 122—
1/4 srečke	» 62—

Kdor želi udeležiti se tega poglavitnega zrebanja, naj takoj pošlje denar po pošti naznanilo, »samokotnega naslova, da si pravčasno osigura srečko. Po prejemu denarja takoj pošljem srečko.

Državne razredne loterije
ovlašteni prodajalec
ALEKSANDER R. PAVLOVIĆ,
BEOGRAD, Jakšićeva 15.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnica: Din 60.000.000. Rezerva: Din 30.000.000.

Podružnice:

Bled	Jesenice	Prevalje
Cavtat	Korčula	Sarajevo
Celje	Kotor	Split
Dubrovnik	Kranj	Šibenik
Ercegnovi	Ljubljana	Tržič
Jelsa	Maribor	Zagreb
	Metković	

AMERIKANSKI ODDELEK.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Velika zaloga klobukov in slamnikov se dobi pri

Franc Cerar
družba z o. z.

tovarna v Štobu, pošta Domžale.

Prevažamo se tudi stari klobuki in slamniki v popravilo pri Kovačević i Tršan v Ljubljani, Prešernova ul. 5.

Sprejemanje v sredo.

Zaloga v Celju, Gosposka ulica štev. 4.

L. Mikuš
Ljubljana,
Mestni trg 15

izdelovatelj
dežnikov
Na drobno! Na debelo!
Zaloga
sprehajalnih
palic.
Popravila točno in solidno.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davčino vred.

Čebulček nam preostaja

ter ga nudimo po znatno znižani ceni. Trgovina s semenom Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Gostilno

v Ljubljani ali okolici, brezrazlično kje, se želi vzeti v najem. Ponudbe s ceno na upravo lista pod »Dobro doč«.

Zastopnik raznih tvrdk.

ki postuje redno po vsej Sloveniji, želi še kakšno ugodno sstopstva konsumne vrste. Ponudbe na upravo pod »Zastopnik 4«.

Valvazor

Ehre d. Herzogtums Krain v dobrem stanju bi kupil. Ponudbe pod »Valvazor« na upravo.

Li-li-bip???

se bo kmalu dobilo po vsej Ljubljani.

Sijeno, sladko

i polusladko, prvovrstno, pšenično i zobeno slano, zob i kuruz, sve zajamčeno suho i zdravo, prodajem uz znatno snižene cijene u kompletnim vagonima, Josp. Weiss, Export sljena i slane, Zagreb, Illica br. 82. Telefon 645.

Dobri slovarji

(besednjaki) za srbsko-hrvatski, francoski, angleški ter Wolf-Pleterink: za slovensko-nemški jezik se iščejo. Ponudbe na upravo pod »Slovar«.

Lepu vilu,

arednju, bi kupio na prusi Ljubljana-Jesenice. Ponuda na upravo J. N.

Filatelistom!

Prodam serijo znamenit kurškega plebiscita. Ponudbe s ceno pod »Serija« na upravo lista.

Francosčino

in italijansčino poučuje gospod po lahki metodi. Ponudbe pod: »Hiter napredek«, na upravo lista.

Soba s kuhinjo

ali nemebljovano sobo s posebnim vhom idše za takoj uradnik. Ponudbe pod »Nagoda« na upravo lista.

Gostilno v Ljubljani

z inventarjem 160 Hl dobre vina, sako posoda, kompletno vinsko sasko s 26 ml, cavi omazo za led itd., zaradi boleznit takoj prodam ali zamenjam za malo hišico. Ponudbe pod »Gostilno« na upravo lista.

Kontekstilska trgovina **O. BERNATOVIC** **Ljubljana, Mestni trg 5**

Orijski problem in II. lausanska konferenca.

Ljubljana, 21. aprila.

V ponedeljek, 23. t. m. se sestanejo v V tistih dnevih se je razvnela med antante in Turčije, da se končno veljavno rešijo problemi bližnjega vzhoda. Kakor znano, se je prva orijska konferenca v Lausanni razšla, ne da bi bila pogajanja privedla do definitivnih sklepov. V tistih dnevih se je razvnela med angleškim in francoskim časopisjem značilna kampanja, v kateri je angleško časopisje skušalo zvaliti ves neuspeh konference na turkofilno politiko, ki jo je preko Franklin-Bouillona inspirirala francoska vlada. Lord Curzon je zapustil konferenco kar čez noč in disgustirana Britanija se dalje časa ni hotela točneje izraziti o svojem stališču glede orijskega vprašanja. Že na prvi konferenci je igralo vprašanje, kdo bo imel prvenstvo glede koncesij, največji vlogi. Francija si je l. 1914 izposlovala za neko privatno koncesionarsko društvo predprave na gradbo anatolskih železnic in drugo. Toda takratna velika narodna skupščina in parlament tega dogovora nista ratificirala.

Kakor je poročal naš pariški dopisnik, so se vršile v francoskih vladnih krogih intenzivnejše konference, katerih rezultat je bil, da je komisija ekspertov izdelala natančen projekt za rešitev spornih vprašanj. Ni treba še posebej omenjati, da je francoska vlada ukrenila s svoje strani vse, da se zaščiti interesi francoskih koncesionarjev. Na prvi konferenci je Francijo zastopal g. Bompard. Zdi se, da je bil ta diplomat starejše šole nekoliko preveč popustljiv, zlasti kar se tiče Anglije, ker bo sedaj zastopal interese vrhovni komisar v Carigradu, general Pellé.

Zanimivo je, da se že množijo o orijski konferenci diplomatske knjige. Istočasno — včeraj — ko so odgovorili italijanski delegati v Lausanni, je izdala italijanska vlada zeleno knjigo o mirovni konferenci v Lausanni. Dočim končujo jo francoske in angleške knjige z zaključkom prve konference, se bavi italijanska zelena knjiga z dokumenti o pogajanjih po sklepu prve, ter do vpoklica druge konference.

Eno je gotovo: zadeva o koncesiji Chester bo prišla v zelo temeljito razpravo. Borba se bo v glavnem bila med zainteresiranimi veseljami, Francijo, Anglijo in Ameriko. Vprašanje Mosula se na konferenci ne bo razpravljalo, kakor je izjavil izmed paša v Beogradu. V Washingtonu pa zopet pravijo, da pogodba med ameriškim sindikatom in angorsko vlado nikakor ne nasprotuje politiki odprti duri. V državnem departementu so celo mnenja, da bi moral eventualni spor med britanskimi, ameriški in francoskimi interesi rešiti mednarodno razsodišče... (To pravi tista sila, ki noče sodelovati v evropskem razsodišču.)

Na konferenci se bodo križali interesi treh velikih imperijev. Pokazalo se bo, kdo poseduje največ žilavosti, obenem pa bo konferenca merila za odpor, ki ga je Angora napovedala vseh Evropi. Pravzaprav je Lausanne tržišče za čisto trgovsko spekulativno interese. Evropska javnost pa se temeljito vara, če misli, da bodo za zeleno mizo v Lausanni položili temelj pravega mira v bližnjem orientu.

Reforma turškega šolstva, sankcionirana na II. orijski konferenci.

V najkrajšem času bodo otvorili II. orijsko konferenco, računajo pa, da bo trajala najmanj 4 do 6 tednov. II. orijske konference se bo intenzivno udeležila tudi Japonska, ker se je pokazalo, da so vprašanja bližnjega vzhoda važnega pomena tudi za Daljni Vzhod. Poročajo, da bo imel velik vpliv na potek konference bivši francoski poslanik v Berlinu, Laurent, ki je član nove francoske delegacije pod vodstvom generala Pelléja.

Temna točka obravnavanja II. orijske konference bo nova stranka Mustafa Kemala paše, katere volilni program obsega v 10. točkah v prvi vrsti grške reparacije v Anatoliji, potem pa enakopravnost inozemcev pred turškim sodiščem. »Temps« poroča o pogajanjih, ki da bodo zelo težko potekala ne samo pri obravnavanju gospodarskih problemov, temveč tudi pri svetovnih. Mirovni načrt pravi namreč izrecno, da se morajo prilagoditi tuje šole v Turčiji, zakonom turške države. Angorska narodna skupščina je tudi že sklenila, da smejo biti v vseh inozemskih šolah samo turški državljani profesorji turške zgodovine, zemljepisja, literature in jezika. S tem se hočejo Turki zavarovati proti protidržavni vzgoji, ter priti do profesorjev, katerim bodo lahko brez skrbi izročili svojo mladino v poduk.

Nova Turčija spoznava vedno bolj, da se bo zmogla brez lastnega šolstva

Angleška politika v Orientu

Naši čitatelji se bodo še spominjali na politiko angleške vlade tekom zadnje grško-turške vojne. Anglija je dosledno podpirala Grško in britanska vlada je po Lloyd Georgeu pred polnim parlamentom nazivala Turke »divje zver«, Balfour jih je proglasil za »bandite« in Društvo narodov se je moralo baviti z obtožbami lorda Cecilja o turških grozovitostih.

Nekaj časa sem pa se more opaziti osnovna izprememba v angleški politiki napram Turčiji. Anglija se vedno bolj trudi za angleško-turško zbližanje. Uzroki za to ležijo v Angliji sami. Anglija, ki se je posluževala Grčije, da bi oslabil Turčijo in s tem dosegla svoje gospodarske cilje na bližnjem vzhodu in omajala edino nezavisno muslimansko državo, ki bi mogla ogroziti britansko gospodstvo nad muslimanskimi narodi, je obstala po porazu Grške pred dejstvom, da za enkrat ni mogoče premagati Turčije z orožjem in da ima ta Turčija velik moralni vpliv na ves muslimanski svet. Svojo politično moč je poleg tega Turčija ojačala še z zvezo z boljševiško Rusijo, ki jo neprestano ščuje na Anglijo in k osvoboditvi vseh muslimanskih narodov. Lastni interesi torej danes narekujejo Angliji, da si pridobi simpatije zmagovite Turčije, prepreči zvezo z Rusijo in si tako zagotovi mir v svojih kolonijah.

Na razprave zaveznikiški ekspertov v Londonu je Anglija vplivala, da so privolili skoro v vse turške zahteve, le da bi pridobili Turčijo s tem za sklep mirovne pogodbe. Predvsem pride v poštev vprašanje kapitulacij, ki so se skoraj popolnoma odstranile in kjer se je pokazala naklonjenost odstraniti tudi še zadnje ostanke in dovoliti, da se podreduje tudi tuji državljani turškim sodiščem. To je dosegla Anglija preko interesov francoskih državljanih, katerih je največ v Turčiji. Francija se je morala ukloniti angleškemu pritisku, ker se nahaja vsled porušitve akcije v težavah. V gospodarskih zadevah pa se je uravnala vsa zadeva tako, da se morajo vsi podjetniki radi koncesij pogajati direktno s turško vlado. S tem odnehanjem hoče Anglija ojačiti moderno vladno smer Turčije, pridobiti si njene simpatije, ker pomeni zmaga modernizma v Turčiji in poraz protievropske orijentacije za Anglijo mir v kolonijah in dovolitev koncesij njim državljanom v Turčiji. S to rešitvijo gospodarskih vprašanj bodo seveda zelo oškodovani francoski interesi, ki so v Turčiji do sedaj zelo ovirali amerikansko in angleško ekspanzijo in to tem bolj, ker se bodo Turki nedvomno potrudili, da vzamejo Francozom čimprej vse, da dana jim privilegija.

V svrhu, da bi imeli Turki gotov rešpekt pred angleškimi posredniki (za Anglijo delajo v Turčiji skoro edine agenti trgovskih družb), se prakticira v Dardanelah in ob maloazijski obali politika avtoritete: vojaške parade v Carigradu, prihod vojnih ladij v ožine, eskadre aeroplanov itd. Ta politika po vesteh iz Turčije ni izgrešila svojega cilja in je znatno dvignila britanski prestiž. Turčija z nasprotno strani pa rabi podporo države z visoko valuto, ki bi ji pomagala obnoviti po vojni

opustošeno ozemlje in rešiti težke polnoje probleme.

Z odnehanjem napram Turčiji hoče Anglija doseči končno razdruženje turško-ruske zveze, ki jo stalno ogroža v njeni kolonijalni politiki. Dani so vsi predpogoji za angleški uspeh v tej zadevi. Rusko-turška zveza je vznikla iz potrebe v svoji eksistenci ogrožene Turčije, ki je iskala opore in skušala izrabiti ruski odpor proti Britaniji, ravno tako kot se je hotela Rusija poslužiti Turčije k hujšanju na upor v mohamedanskem orientu, s čimur bi podkopala britansko silo. Trenotna kriza je prisilila Turčijo, da se je odinila v stran rusko-turške divergencije, ki niso bile nikdar majhne in ki so v politiki obeh držav vedno igralo važno vlogo. Carska Rusija je podjarmila Kavkaz. In to politiko zasleduje tudi sedanja boljševiška vlada. Obvladanje Kavkaza, uničenje samostojnosti vseh tamkajšnjih narodov, katerih večina je sorodna s Turki, ni moglo napraviti dobrega utisa v Turčiji. Ker je Turčija sledila pri zvezi z Moskvo trenutni cilj ohraniti svojo svobodo, Moskva pa cilj bodočnosti, je za Anglijo jasno, da z uresničenjem miru odpade glavni vzrok za nagibanje Turčije k Rusiji, a vse nadalje urede zgoraj navedene sporne točke, ki bodo sčasoma same po sebi razbile rusko-turško prijateljstvo.

Da so se rusko-turški odnosi že precej ohladili, smo že enkrat omenili in to dokazuje tudi zapiranje komunistov v Turčiji, ne glede na to, da se izmet paša na lausanski konferenci ni baš mnogo potoeval za ruske koristi v vprašanju morskih ožin. Ravno tako pa se ta napetost izraža tudi v napadih ruskega boljševiškega časopisja na »buržujsko« politiko Turčije in podobno. Čeprav se oficijelna Turčija drži še rezervirano in še vedno predstira sporazum z Rusijo, kar je zanj za enkrat še oportuno, vendar se uspehi nove angleške politike kažejo tudi že tukaj.

Koncesija Chester.

Znani češki orientalist prof. dr. Alojz Musil je priobčil v »Prager Presse« zelo pregleden članek o koncesiji, ki jo je v Angori zagotovil ameriški admiral Chester družbi »American Turkish Development Co.« Iz Musilovega članka je razvidno, da so ameriški podjetniki že pred več leti predložili turški vladi načrt glede izgraditve kulturnih in gospodarskih temeljev Turčije. Pogajanja je uspešno vodil admiral Chester in pred par dnevi je prispela v Evropo vest, da je velika narodna skupščina v Angori sprejela predloge omenjene ameriške družbe ter da je z njo sklenila tozadevno pogodbo. To dejstvo je zgodovinskega pomena, saj odpira ero naraščajočega gospodarskega in političnega upliva Amerike na turški orient.

Družba American Turkish Development Co. hoče v Turčiji zgraditi vse mogoče industrije, rudnike, sezidati hoče nova mesta in vasi. V Anatoliji bi se imelo zgraditi novo prestolno mesto, nadalje pristanišča, železniško omrežje, ceste, mostove, kanalizacije, melioracije itd. Gre za ustanovitev kmetijskih

in tehniških šol, za ureditev meteorološke službe, brzojavnih in telefonskih naprav, za modernizacijo sanitarnih razmer, za interni in eksterni promet, hipotekarne banke in posojilnice — z eno besedo: gre za kulturno in gospodarsko povzdigo Turčije.

V komisijah angorske skupščine se je zahtevalo od omenjene družbe, da se dovoli turški vladi pogodbeni sodelazba pri vseh navedenih podjetjih. Vsa podjetja morajo imeti turški značaj. Uradniki družbe se morajo vzdržati vsake politične agitacije. Denar in material za izvedbo del se mora po možnosti poiskati v deželi. V prvi vrsti je uporabljati turško delavstvo. Pri malih podjetjih, kakor: električna razsvetljava, telefon, cestne železnice itd. se mora omogočiti sodelazba turškim občanom in družbam. Družba mora obveščati z vlado v turškem jeziku. Poslovne knjige morajo biti sestavljene v turškem jeziku. Družba mora skrbeti za temeljito izobrazbo turških državljanov, da se jih more pozneje namestiti v navedenih podjetjih. Gotovo število delnic mora vložiti družba v sklad za turške sirote. Te obveznosti je družba »American Turkish Development Co.« sprejela. S tem, da je Turčija to pogodbo sklenila, je preudicijalno določila lausanskega pakta ter si obenem osigurala mogočnega zaščitnika.

Ta koncesija se ne briga za kapitulacije, ne za predpravice ali zahteve, priznava pa ravnopravnost Turčije in se podreja turškemu zakonom in sodstvu. Na to se bodo turški delegati sedaj v Lausanni sklicevali, zahtevajoč, da se kulturno-gospodarske določbe iz mirovne pogodbe eliminirajo. Seveda bodo zahtevali, da se gospodarska pogajanja prepustijo zainteresiranim in udeležem državam.

Zanimivo je, kako stališče zavzema v tej zadevi ameriški listi. Ti listi zatrjujejo, da koncesije, ki so bile dane l. 1914 Franciji, niso bile sprejete niti od takratnega parlamenta, niti od velike narodne skupščine, vsled česar nimajo nobene obvezne narave. Ameriško časopisje trdi nadalje, da društvo narodov še ni aprobiralo britanskega mandata nad Mezopotamijo. Tako more Turčija mirno razpolagati z ozemljem okoli Mozula. Ni še treba posebej poudarjati, da odmevajo ta izvajanja ameriških listov po vseh angorskih organih. Vsa znamenja torej kažejo, da se bo v Lausanni bila huda diplomatska bitka med zainteresiranimi veseljami. Francija ima v Turčiji ogromne interese, Anglija je že sedaj ljubosumna, Amerika pa — triumfira. Če pomislimo, koliko bogastva je padlo Ameriki s koncesijo Chester v roke, nam je lažje razumljivo, zakaj pošilja Amerika na lausansko konferenco bivšega »opazovalca« izza prvih pogajanj, polkovnika Childa, dočim se za Društvo narodov in za mednarodno razsodišče v Haagu noče pobrigati. Situacija je jasna: Amerika stremi za tem, da izpodrine na bližnjem vzhodu svoj nevarni trgovski konkurentki: Anglijo in Francijo. Evropske težave in krize se Amerike ne tičejo. Njo skrbi predvsem misel: kdo bo eksploatiral velikanska najdišča nafte v bližini Mozula. Prvo je dosegla s koncesijo Chester, v Lausan-

ni pa g. Child najbrže ne bo več »motril« poteka konference. Lausanska pogajanja nam obetajo zelo zanimive svetovno-politične perspektive.

Francija proti koncesiji Chester.

Iz Pariza poročajo, da bo predstavnik Francije, general Pellé odklonil svoj podpis na pogodbi, če ne bo turška vlada preklicala koncesije dane ameriški družbi »American Turkish Development Co.« Pri prvi konferenci je bila Anglija tista, ki je motila potek pogajanj preko svojega predstavnika lorda Curzona. Visok francoski komisar general Pellé je poslal angorski vladi protest, na katerega pa ni dobil odgovora. Protestiral je proti koncesiji, ki jo je angorska vlada dala Amerikancem, sklicujoč se na predpravice, ki jih je Turčija zagotovila Franciji že leta 1914 in ki so bile potrjene v poletju 1920-21. Kmalu nato je poslal drugi protest, sestavljen iz izvanredno strogemu tonu.

Besedilo druge note je sporočil francoski diplomatski predstavnik v Washingtonu ter je opozoril merodajne kroge zelo prijateljsko na dvomljivo korist, ki jo dozdnevno namerava Amerika uradno dovoliti sindikatu Chester.

Dopisnik lista »Manchester Guardian« je vprašal za mnenje Mutchar beja, predsednika turške železniške komisije in je dobil glede koncesij sledeče podrobnosti. Mutchar-bej je izjavil, da je Chesterov projekt za Turčijo zelo koristen, ker gre za zgraditev 4000 km dolge železniške proge, pri čemur bo zaposlenih na tisoče turških delavcev. S temi programi bo Anatolija zvezana na vse strani z železniško mrežo, ki bo za njen napredek zelo koristna. V zvezi s tem se bo lahko razvijala tudi trgovina, ker bo Anatolija lahko računala na tri nova pristanišča, in sicer: na Samsun, Trebisonda in Jumentalik. Samsun bo stal v direktni prometni zvezi z Angoro, Trebisonda bo služila trgovskemu razvoju vzhodne, Jumentalik pa južne Anatolije in Cilicije.

Dotični dopisnik se je razgovarjal tudi z izmet pašo, ki se je odpeljal iz Carigrada naravnost v Lausanne. Izmet paša je izrazil svojo bojazn, da se bodo pogajanja v Švici zelo zavlekla, ker bo težko priti do mira, ki bi dal vsem zadoščenje.

VPRAŠANJE CHESTER.

Rešitev potom razsodišča.

»New York Herald« poroča iz Washingtona, da so bili med Washingtonom in Parizom uvedeni razgovori v svrhu ureditve vprašanja koncesije Chester potom — mednarodnega razsodišča. V državnem departementu so mnenja, da to vprašanje ne bo povzročilo kakih mednarodnih težkoč.

MOSULSKA NAJDIŠČA NAFTE.

Iz New Yorka je dospela vest, da so evropske petrolejske družbe naklonjene koncesijam v vprašanju mosulskih vrelcev, da bi tako onemogočile izključitev Evropejcev od ogromnih najdišč nafte v Oklahomi.

načrtov Kemala paše, ki hoče prisiliti antanto na II. orijski konferenci do kapitulacije tudi v šolskem vprašanju, ter na ta način poskrbeti za časten razvoj velike Turčije, ki je na obzorju. — šek.

Proglas bivšega sultana na muslimane vsega sveta.

Bivši turški sultan Mehmed VI., ki se nahaja sedaj v Medini kot gost kralja Hegjasa je izdelal proglas, ki je izšel v vseh muslimanskih listih Egipta, Indije, Arabije in Mezopotamije.

Svoj proglas pričenja sultan z ugotovitvijo, da je bil on vedno nasproten vmešavanju Turčije v svetovno vojno. Radi tega se posledice, ki jih trpi otomansko cesarstvo, ne morejo pripisovati njegovi osebi. Ko so začele sovražnosti proti zaveznikom in je Turčija stopila na stran centralnih držav, se je on vedno trudil, da bi z ozirom na svojo državo sklenil separaten mir. Tu se sultan dotakne odbora mladoturkov in jih obdoljuje vseh posledic, ki so jih povzročili s svojo zmotno politiko. Oni so bili tisti faktor, ki je preprečil, da ni prišlo do ugodnega mira z zavezniki, čeravno bi bil ta očividno v korist turškega cesarstva.

Nato pravi, da je bil sedanji ministrski predsednik angorske vlade ona oseba, ki je predsedovala turški delegaciji, ki je sklenila premirje v Mudrosu in da je med vojno Mustafa Kemal paša poveljeval glavni otomanski vojski. Mladoturki pa so zaveznikom olajšali zasedbo Carigrada, Smirne, Adama in Mosula.

Odločno odklanja vsako odgovornost za zadržanje zaveznikov napram Turčiji. Sultan povdarja, da je vedno ravnal po ustavi in da ni oviral turške vlade, niti tedaj ne, ko je poslal Kemal pašo v Anatolijo, da organizira vstajo in tudi ne tedaj, ko je pozneje carigradski kabinet proglasil istega Kemal paša za vstaša.

Sevreskega miru sicer ne zagovarja, pač pa povdarja, da so ga zavezniki predložili kot nekaj ultimata, ki ga je morala Turčija v očigled posledicam sprejeti. V vprašanju kalifata odklanja sultan sklep angorske vlade, ki je ločila kalifat od sultanata in povdarja, da to nasprotuje islamskim zakonom in da ga torej ne more priznati, ne da bi izvršil izdajstvo nad muslimansko vero, ki ga je postavila za strogega čuvaja Prorokovih pravic.

Nadalje se bivši sultan upira premestitvi državne prestolnice iz Carigrada v Angoro, ker bi to značilo predajo stare prestolnice v boljševiške roke. Nato pravi: »Prestol in državo sem zapustil samo začasno, da ohranim prestiž kalifata in lastne osebe, pred atentati ljudstva, ki ne pozna niti zakonov niti pravice. Napravil sem tako, kot je napravil Prorok, ki je zapustil Mekko in šel v Medino. Ločitev sultanata od kalifata pomenja usodepolen napad na vse muslimane vsega sveta. Položaj kalifata ni zadeva, ki jo morejo rešiti nekateri neodgovorni ljudje mešane krvi, brez vere in patriotizma. Niti soglasen sklep petih milijonov Turkov ne more spremeniti institucije, ki predstavlja oporno točko 300 milijonov muslimanov. Ti niso

poklicani, da bi v tej zadevi odločali in radi tega se bomo branimo sprejeti sklepe angorske vlade.«

Proglas končuje z zahvalo kralju Hegjasi njegovemu narodu za blagohotno gostoljubnost ubežnemu suverenu in njegovi hčerki.

Moralni in mogoče tudi materialni uspeh tega proglasa se bo čutil šele v par mesecih, ko bo prodrla beseda sultanova v velikansko maso muslimanov, ki so raztreseni po vsem svetu, predvsem pa v severno Afriko, Indijo in bližnji orient.

Poznavalci sveta pravijo, da bo lahko preteklo precej mesecev, predno bo muslimanski svet seznan za sultanovo besedo in predno se mu bo izpolnila njegova želja, toda v Angori se že danes bojijo reakcije in Kemal paša je pritisnil na skupščino, da izda zakon, ki bo strogo zabranjeval vsako propagando v svrhu vzpostavitve sultanata v stari obliki. Kršilci se bodo kaznovali kot veleizdajalci. Kemal se boji, da bi izkoristila to opozicija pri sedanjih splošnih volitvah.

— Maščevalna mumijs. Kakor neki ruski lečnik, tako je tudi Francoz dr. Mar-drus, zdravnik in prevajalec »Tisoč in ene noči« ter soprog odlične pisateljice, napovedal, da se bo Tutankhamen osvetil skrutinjem grobišč. Ko se je seznanlo za opasni položaj angleškega raziskovalca Carnarvona, so v Novem Yorku v cerkvi svetega Marka obhajali verski obred v spomin starih grških bogov. Pell so Ozirsov evan-gelij in prastare litanije v nadi, da bo to poklonstvo potolažilo nekdanljim božanstvom srd in jezo nad vsiljivimi egipčani. Toda samaj

Industrija — kmetijstvo — valute.

Naloge novega finančnega ministra.

Ko je svoj čas zapustil dr. Kumanudi svoje mesto kot finančni minister, je vse napeto pričakovalo, kdo bo za njim vzel v roke precej zavoženo gospodarstvo naše države. Brez dvoma je bilo tedaj to vprašanje, kdo bo novi finančni minister, zelo važno. Treba je bilo izkušnega strokovnjaka, ki bi ne samo preprečil nadaljnje razpadanje našega gospodarstva, temveč, ki bi ga tudi izboljšal. Naloga tedaj ni bila lahka, zato je marsikdo s skrbjo pričakoval, kdo bo prevzel finančni resort. Ko je postalo znano, da je prevzel finančno ministrstvo dr. Stojadinović, se ta skrbljivost ni še nič zmanjšala, kajti moža tedaj širši krogi še niso poznali.

Toda ni trajalo dolgo, in vsa javnost je spoznala, da je krenil dr. Stojadinović na pravo pot. Izvedba deflacijske politike, zmanjšanje drž. dolga, štedenje na vseh koncih in krajih, so bili njegovi cilji. Dobre štiri mesece je bil finančni minister, in v tem času je najprej preprečil padanje dinarja, nato ga je dvignil in končno stabiliziral. Njegova devizna politika in pa trgovinska politika sta našli povsod pritrditev. Kratko: odsev ministrovanja dr. Stojadinovića je stabiliziran dinar, delna ureditev gospodarstva, oživiljenje trgovine in s tem tudi povečanje produktivnosti našega kmetijstva, ki je vsled raznih zapornih odredb, ki so bile popreje v modi, že močno nazadovale.

Novi finančni minister, pa naj bo to že kdorkoli, bo imel nesporno mnogo lažjo nalogo, kakor jo je imel dr. Stojadinović pri svojem nastopu. Vendar pa ga čaka ureditev še zelo važnih stvari, predvsem preureditev in izenačenje davčnega sistema.

Naše gospodarstvo kaže izboljšanje v tem, da v precejšnji meri naraščajo državni dohodki in da dostikrat preokračajo ono izmero, ki je bila predvidena v proračunu. Toda to so le dohodki iz indirektnih davkov. Vprašanje direktnih davkov še vedno ni urejeno niti ne izenačeno. In to bo treba pred vsem urediti.

Država ima za vse večje izdatke že vnaprej določeno kritje. Zato ne bo pretežko, doseči uravnoteženje našega proračuna, zlasti še, ako se uvede kolikor mogoče izdatno štedenje pri vseh državnih izdatkih.

Ureditev obširnih državnih domen, ki niso do sedaj donosale še zdaleka one koristi, kakor bi jo sicer, če bi bile upravljane po trgovskih načelih brez težkega birokratizma, je zelo pereče vprašanje. Kajti te domene bi lahko v veliki meri razbremenile državno gospodarstvo, radi česar bo moral obratiti novi finančni minister nanje veliko pažnjo.

Bodoči finančni minister bo moral stopati po isti poti, ki jo je začrtal dr. Stojadinović, če bo hotel doseči uspeh. Vsaka izprememba v finančni politiki bi mogla postati usodopolna za naše gospodarstvo. Radi tega tudi z gotovostjo pričakujemo, da se bo tudi nova vlada zavzela z vsemi silami za nadaljevanje sedanje politike, ki bo edina prinesla našemu gospodarstvu ozdravljenje.

Ali ste že obnovili naročnino za Jutranje Novosti?

Državno posestvo Belje.

O tem ogromnem posestvu se je že mnogo pisalo, zato ne bo odveč, da na podlagi državnih statističnih podatkov podamo malo sliko o tem kompleksu, ki je bil svojčas lastnina bivšega nadvojvode Friedricha v Baranji.

Posestvo obsega 93.547 oravov in je razdeljeno na 12 gospodarskih okrožij, 18 pristav in 4 gozdna okrožja. Od tega kompleksa odpade 44.583 oravov na oranice, 48.991 oravov pa so gozdovi, pašniki, močvirja in brezplodna zemlja. Te slednje je 10.783 oravov. Za obdelovanje te površine ima posestvo 14 parnih plugov, 41 mlatičnih strojev, 144 strojev za sejanje, 193 sekalnih strojev 555 bran, 185 ekstimatorjev in kultivatorjev, 329 kosilnic, preko 1000 plugov vseh vrst, 668 valjarjev, preko 1000 tovornih voz in sani in preko 1000 kosov drugega poljedelskega orodja. Za živinorejo in gospodarstvo v mlekom ima posestvo približno 5305 krav, bikov, mlade govede, telet in volov vseh pasem. Konj je na posestvu 673, svinj pa 2029. Ovac je 4000, večina domače pasme, le majhen del je merino-pasme.

Za izdelovanje surovega masla je zgrajena posebna tovarna s stroji z električnim obratom, ki more predelati 30 do 40.000 litrov mleka v 24 urah. Poleg tega ima posestvo lastno tovarno za led, klavnico in predelovalnico za meso ter tovarno za izdelovanje sladkornj, ki pa producira do sedaj le kristalni sladkor ter more predelati v 24 urah 125 vagonov sladkorne pese. To pridelajo v glavnem na posestvu samem, primanjkljaj pa nakupijo pri privatnih producentih sladkorne pese. Sladkorna tovarna pa bo kmalu začela izdelovati tudi kockasti sladkor, ker je bila naročena na račun reparacij popolna oprema za izdelovanje takega sladkornj.

Razven teh tovarne se nahaja na posestvu še moderno uravnana strojna delavnica z 10. oddelki: kovačija, ključavničarstvo, mizarstvo, delavnica za predelavo konoplje, žaga itd.; dve opekarni ki izdelata letno okroglo 5 milijonov zidne in strešne opeke; v Kneževu mlinu z električnim obratom, ki more v 24 urah predelati 2 vagona pšenice, dva vagona koruze in pol vagona ječmena. Dalje centrala za ribarstvo v Apatinu; vse orodje in ribiške priprave so lastnina ribičev, ki delijo ulovljene ribe z upravo posestva. Donos ribarstva se giblje med 350.000 in 1.000.000 kilogramov na leto. Nadalje se nahaja na posestvu delavnica za izdelovanje riževih metelj; surovine daje posestvo samo. Končno ima posestvo tudi svojo lastno železnico z omrežjem nič manj kakor 186 kilometrov. Vozni park te železnice tvori 10 lokomotiv in 1000 raznovrstnih vagonov, s katerimi se prevaža žito s polj v mlin. Železnica je zvezana z donavskim pristaniščem pri Kavuku. Za osuševanje mlakuz, ki varujejo posestvo pred poplavi, je instaliranih tamkaj več parnih sesalov.

Jasno je iz vsega tega, da mora upravljati vse to ogromno posestvo s tako številnimi podjetji precejšnje število uradnikov. Sedaj je na posestvu Belje zaposlenih približno 100 uradnikov, (od katerih jih pa po naših privatnih informacijah precejšen del nič ne dela). Delavcev ima posestvo okrog 4000.

Inozemstvo in poljedelstvo v Rusiji.

Rusko poljedelstvo je bilo zelo oškodovano z razdelitvijo veleposestev, ki so bila najproduktivnejši faktor v tej stroki. Veleposestva so bila pod spretim gospodarstvom strokovnjakov ter so se obdelovala po modernih načelih kmetijstva, dočim je obdeloval ruski kmet svojo zemljo zelo primitivno. Zanj se ni storilo že pod carskim režimom skoro ničesar; nenk, kakor je bil, in pa vsled pomanjkanja zvez s kulturnejšimi državami je živilaril vedno na isti način. Radi omenjene razdelitve veleposestev se je zmanjšala produktivnost ruskega poljedelstva tako, da je razmerje med prejšnjim in sedanjim stanjem 5 : 4.

Ruski kmet je zelo dovzeten. Le poluka mu manjka, in pa tiste goilne sile, ki bi ga nagnjala, da izpolni obdelovanje. Ne stalo pa bi ravno mnogo truda, da se vzbudi v njem oboje, in kakor se zdi, bodo sovjetski komisarji poskušali to doseči. Treba bi bilo samo, vzbuditi pri kmetovalcu večje potrebe in mu obenem pružiti možnost, da tem potrebam ugodí, in sam od sebe bo pojačil produkcijo. Seznaniti ga je s poljedelskimi stroji, sploh z modernimi kmetovanjem, in produkcija bo silno narasla, zlasti ker je sedaj precej zadovoljstvo urejeno posestno stanje. Ako pride k temu še povečana možnost čim ugodnejše prodaje pridelkov, pa je uspeh gotov.

Seveda samo volja, povečati produkcijo, pri današnjem položaju poljedelstva v Rusiji ne zadostuje. Ruskemu poljedelstvu je treba tudi dejanske pomoči, da se ga spravi na noge. V tem oziru je prav hvaljevredna in velik uspeh obetajoča uvedba poljedelskih kooperativ. To so organizacije, in sicer prostovoljne, ne prisilne, pristop je vsakemu poljedelcu svoboden, in te organizacije urejajo prodajo poljedelskih pridelkov in oskrbujejo vse, kar kmet rabí. Do teh organizacij so dobili kmetje že veliko zaupanja, kar priča dejstvo, da jih je bilo koncem leta 1922. nič manj kakor 25 tisoč v »Vseruski uniji poljedelskih kooperativ, ki obsega tri milijone kmetijskih posestev. Kakor omenjeno, je njihova naloga, prodajati poljedelske proizvode, zlasti surovine za tekstilije in kupovati poljedelske stroje in drugo orodje. Da se njihovo delovanje še bolj olajša in razširi, je to popolnoma svobodno, — celo v inozemstvo morejo pošiljati svoje zastopnike ter je odvisno le od privoljenja kontrole komisarijata za zunanjo trgovino.

Da pa bo delo teh organizacij tem uspešnejše, rabijo mnogo kredita. Rusija sama bo ustanovila nekaj bančni sindikat z zelo razširjenimi poslovalnicami; svota pa, ki jo bo dala država na razpolago, je minimalna. Zato je pred vsem potrebna, da tu pomaga inozemstvo, ki itak težko pogreša ruska tržišča. Treba je pomagati pred vsem s krediti in to na način, da ruski kmet ne dobi občutka, kakor da tujec izrablja njegovo sedanji težavni položaj in mu odvzema njegovo zemljo. Ta občutek bi utegnilo povzročiti sedanje postopanje sovetov, da namreč dovoljujejo obširne koncesije raznim inozemskim kapitalističnim družbam. Inozemski uspešnejši in bolj bi bilo, podpirati direktno imenovane organizacije s krediti ter tako poljedelcu pomagati, da s svoji lastnim delom izboljša in utrdi svojo pozicijo.

Izboljšanje gospodarskega položaja v Čehoslovaški.

Že v zadnjem tedenskem pregledu smo omenili, da je kriza v Čehoslovaški industriji precej popustila v svoji ostrosti, kar priča nazadovanje brezposelnosti. Položaj čehoslovaške industrije se splošno izboljšuje, dasiravno se še vedno ne more govoriti o prestani krizi. Da se pa sedanja, že pojemajoča faza industrijske krize ne bo obnovila, je gotova stvar, tem bolj, ker čehoslovaška vlada ne misli na ponovno stopnjevanje deflacijske politike. In v tem ima za sedaj popolnoma prav. Deflacijska politika je čehoslovaško gospodarstvo sanirala in ga spravila na eno prvih mest v Evropi. Prižadejala pa je umevno tudi težke udarce čehoslovaški industriji. Ti udarci so sedaj skoraj da že preboleni, vendar še ne popolnoma. Treba pa je, da se njena industrija učvrsti, da postane sposobna brez vsakršnih škodljivih posledic preživeti nadaljevanje deflacije, kadar pride čas za njo. Sedaj pa bi ta ne bila na mestu tudi zato, ker bi izgubila vsled nje česka industrija mnogo svoje konkurenčne sposobnosti.

V splošnem se lahko trdi, da so že napočili za česko industrijo dobri časi. To velja pred vsem za težko industrijo, premogovnike in železno industrijo. Tudi tekstilna industrija je v obilni meri zaposlena, da pokrije potrebe domačega trga.

Če bodo Čehoslovaki upeli še zmerno zaščitno carino na žito, se bo s tem izboljšala položaj ne samo kmetijstva, temveč tudi industrije same. Čehoslovaška ni samo industrijska, temveč tudi agrarna država. Kupna moč poljedelcev pa je sčasoma zelo osabelala, in to je treba dvigniti na ta način, da se jih zaščiti pred prekomerno inozemsko konkurenco. S povečanjem kupne moči kmetovalstva bo gotovo nastalo večje povpraševanje na domačem trgu, kar bo ugodno uplivalo na industrijo.

Vse to bo znanjalo še vedno precejšnjo brezposelnost in država bo s tem rešena velikega bremena — podpiranja brezposelnih. S tem ji bo tudi omogočeno, polagoma zmanjševati davčna bremena ter povzdigniti produkcijo in splošno blagostanje. Da bo do tega kmalu prišlo, je zelo verjetno, ker koalirane stranke, kakor se zdi, niso nasprotno zmernemu zaščitenju domačega poljedelstva.

Kakor je videti, imajo Čehoslovaki pred seboj krasno hodočnost. Vztrajnost, delavnost, štedljivost in požrtvovalnost voditeljev čsl. naroda se zrcalijo v plodovih narodnega dela, v teh izrednih uspehih.

Madžarska in Avstrija

Trgovinska in finančna politika Madžarske sta bili v zadnjih mesecih tako izgrešeni, da bo Madžarska še dolgo trpela na posledicah. Zlasti trgovinska politika je zakrivila, da je madžarska krona v drugi polovici marca silno padla. S svojo trgovinsko politiko madžarska vlada ni nameravala ničesar slabega, nasprotno, hotela je ščititi prebivalstvo pred naraščajočo draginjno. Stvarno pa je bila ta skrb za konzumente izgrešena, kajti zabrana uvoza živil in drugih poljedelskih produktov

je povzročila pomanjkanje deviz v državi, pritiskala na tečaj krone in povzročala vsled tega nadaljnje notranje naraščanje cen.

Pa tudi otežkočanje uvoza industrijskih produktov je imelo končno iste posledice. Z zabrano uvoza industrijskih produktov so se pojavila nasprotja z sosedstvom in pa z oddaljenejšimi industrijskimi državami, ter dovedla do retorzijskih odredb. Razna devizna umetnjenja, zlasti razločevanje tuzemske in inozemske krone, nezadostna preskrba z devizami itd. so uničila zaupanje inozemstva do madžarske krone, ki je morala radi tega še bolj nazadovati.

To postopanje je imelo odločilen vpliv na trgovinsko-politično razmerje Avstrije in Madžarske. Leta 1922 je bilo čuti prve glasove za gotove carinske olajšave med obema državama, ki bi omogočile, da bi se stvorila s pomočjo prednostnih carin carinska unija, obenem z valutno-političnimi dogovori. S tem bi se razširilo obojestransko zelo pomanjkljivo carinsko ozemlje. Avstrija bi se bila za ta načrt zelo zavzela in tudi madžarska vlada bi tedaj lahko preokračila vse zapreke, ki so se stavile izvedbi v osehah madžarskih fabrikantov, ki so zahtevali za svoje proizvode visoke zaščitne carine, da tako zavzamejo monopolski položaj v državi. Izvedba načrta je postala še lažja v jeseni l. 1922, ko se je Avstrijem posrečilo, svojo krono okrepiti in jo stabilizirati. Od tedaj so avstrijski trgovci radi sprejemali avstrijske krone v plačilo, česar pa poprej ni bilo. Za Madžarsko je bil položaj tedaj zelo ugoden, kajti oni imajo prav izdatne vsote avstrijskih kron, ki so se stekale v državo vsled živahnega prometa v prvih povojnih letih.

Ko je začetkom januarja opazila madžarska vlada prve škodljive vplive francoske akcije na svojo krono, je takoj odredila pretrpane splošne devizno-politične odredbe, ter zaprla svoj teritorij s prenatrpanimi carinskimi političnimi odredbami. Mesto da bi te odredbe madžarski kroni koristile, so ji še celo prav izdatno škodovale. Toda niti to ni Madžarov izpametovalo. Vlada je izdajala vedno znova slične odredbe. In že so se pojavile prve neprimke tudi v Avstriji. Avstrijski trgovci in industriji so imeli do tedaj še veliko zaupanje do madžarskih trgovcev in konsumentov, zato so dobavljali v Madžarsko velike količine blaga, seveda na kredit. Ker pa je vsled imenovanih odredb madžarske vlade jelo primanjkovati deviz, jih uvozniki niso mogli dobiti in zato tudi ne plačati svojih dolgov Avstrijem. To je umevno zelo ohladilo poslovne zveze med obema državama, in ker so Avstriji vedno težje dosegali poravnavo svojih terjatev, niso hoteli več sprejemati oziroma izvrševati naročil iz Madžarske. Obenem se je v odgovor madžarskemu postopanju pojavil v Avstriji močan odpor proti znižanju visokih zapornih carin na vino, kar je bila največja želja Madžarske.

Da se to nevzdržno razmerje prekrine, bi bilo pred vsem potrebno skleniti trgovsko in tarifno pogodbo med obema državama. Ta pogodba bi morala odstraniti vse izvozne in uvozne zabrane, ki ovirajo trgovski promet, ter se ne bi smele tudi nadomestiti z carinskimi odredbami z učinkom zapore. Dokler ne bo to doseženo, bo obstajalo sedanje razmerje, ki ne koristi ne eni ne drugi državi.

Medijeti:

Talisman.

Turska pripovedka.

(Po francoskem prevodu Semanovem priredil P. V. B.)

Kakšno pirovanje, dragi moj, kakšno pirovanje! V ušesih mi kar brenči od breknjanja kitari! In kakšno izobilje! Kakšno bogastvo! O, Alah! Kaj sem vse videla, kaj sem vse jedla! Zlatnina in drago kamenje in z zlatom vezane obleke! In slaščice! In pila! O, dragi moj!

V eni sapi je Ajša pripovedovala, kaj je videla na ženitovanju mukdarjeve hčerke, ki se je poročila z narednikom, ki se je ravnokar vrnil iz turško-grške vojne. Bil je krasen deček in ko je stopal ob strani svoje neveste skozi vrsto s pajčolanom pokritih žensk, si ga je marsikatero mlado dekle zaželelo za moža; vse so proti zakonu vere malo dvignile svoj pajčolan, o čisto malo — samo da bi jih opazil.

— In nevesta! O, dragi moj, kako je bila lepa, in kako nališana! Pomislí, okoli vrata je imela nakit, po deset zlatnikov v petih vrstah, in svetili so se kot solnce; dovoli, da z njimi kupi vse, kar imamo: našo hišo, naše posestvo in zraven še hišo in posestvo mojega brata. Vse to ji je viselo okoli vratu! O, kako krasen par sta!

Njen mož se je nasmešnil; vedel je, da je njegova žena Ajša malo lakomna. Toka kaj zato, če je bil narednik s svojo nevesto krasen par! Ali nista tudi onadva imela velikega in stasitega sina,

ki se je lahko meril z vsakim, in ki je bil tudi vojak in odšel pred štirimi leti tja daleč nekam v Arabijo. Priti mora kmalu nazaj, kajti oproščeno bo. Že mnogo mesecev ni bilo poročila od njega. Pri Alahu, njih sin je bi več vreden, kot vsi mukdarski sinovi na svetu:

— Ženska, nikomur se ne sme zavladati premoženje. Alah nam je dal, kar nam je dal. Imamo krepke roke našega sina za našo starost. Moliva, da se nam vrne zdrav.

Ona mu je pa odvrnila:

— Življenje je težko; saj imamo komaj kaj jesti... O, ti zlatniki, blesteli so se kot solnce!

In neka nema jeza je vstajala v njej, pomešana z žalostjo, da je njen sin daleč, tako daleč. Kako rada bi dala polovico svojega prostora v raju, če bi bil lepi narednik, ki se je danes poročil, njen sin. Res je, njen mož je imel prav, če je bil pomenen na svojoje sina, toda kateri mukdar ali visoki činovnik bi kdaj dovolil, da ga vzame njegova hčerka. Bili so tako revni! Zanje ne bo neveste z oblekami, vezanimi z zlatom in s cekini okoli vratu. Kakšno doto bo prinesla zaročenka? Morda dva vola in deset ovac!

Cel dan in celo noč je mislila in sanjala o bogastvu in o cekinih, ki so se blesteli v solčnih žarkih. Naslednji dan je šla zgodaj v ženitovanjsko hišo.

Slavnost bi morala trajati tri dni in ta čas so samo prepevali, igrali, se gostili, se smejali in pripovedovali čudovite pripovedke pri polno obloženih mizah.

V poročni sobi je sedela na baržunastem divanu med blazinami lepa novoporočena žena, nepremično s svojim krasnim nakitom, in deset zlatnikov se je bleščalo v dveh vrstah na njenem vratu kot solnce. In vsakokrat, ko je stopila Ajša v to sobo, bi bila jokala od žalosti in jeze; in hitro je odšla, da ne bi storila nekaj, kar ne bi bilo prav in vsled česar bi jo nagnali iz hiše. Potem je pa žalostna stopala nazaj tja k svoji hiši, čisto na koncu vasi, k tej hišici, ki je bila tako majhna in tako slabo zidana, in tako na samem, da so se ponoči okoli nje plazili tatovi. Tako da so pogosto, ko so se zbudili, zapazili, da jim je zmanjkala kokaš ali ovca iz ograje, ki je stala poleg hiše. Tolovaji niso prišli v njo. Čemu pač? Kakšno večjo škodo bi pač mogli povzročiti? Ovca, to je premoženje ubogih ljudi.

— Zaželite si, zaželite si, duh bo prihitel; jaz poznam skrivnostno besedo, ki ga prikljče. Zdravje, moč, zlato, zaželite si, na besedo vam bo duh ubogal.

Bil je svet človek, ki je sedel na tleh, pred seboj je imel malo mizico, polno različnih predmetov: skrivnostna zrna, rog čudovite kače, zobe nekega indijskega pičca in razna mazila. Ta mož je zdravil bolnike in začarane. Dolga brada mu je padala do trebuha in njegova glava, obdana od širokega turbanu, je bila podobna velikanski gobi.

Postavil je bil svojo malo potujočo prodajalno nasproti poročne hiše in množica se je že prerivala okoli njega in kupovala zdravila; nekateri ga svo-

je živali in za svojo živino, drugi za svoje otroke, žene in za same sebe. Zaljubljeni so zahtevali ljubezensko plačilo, ki osvalja srce deklet ali omehuje neizprosno staršev.

— Zaželite si, jaz poznam skrivnostno besedo, ki prikljče duha.

Ajša se radovedno približa. Sveti mož je ravnokar razvzvil jezik mutcu in ozdravil hromea.

— Zaželite si, zaželite si, jaz poznam skrivnostno besedo, ki prikljče duha.

— Sveti mož, je vprašala Ajša, ali moreš vedeti kaj mi teži srce?

— Znano in neznano sta dvojje; dan in noč sta dvojje, je odgovoril sveti mož. Sova vidi v noč, kot duh v neznanu.

— Sveti mož, sveti mož, povej mi, kaj mi teži srce.

— Miš je strah kramarja. Zakaj? Vprašaj ogledana dna njegovih mehov. In kaj je vsebina mehov? Tisto sladko, slano in poprano, ki se vse plačuje z dobrim zlatom. In zlato je namen njegovega življenja...

Ajša se je stresla. Tu, ravno nasproti poročne sobe iz katere so se čuli veseli vzkliki in petje...

— Sveti mož, tvoja veda je velika, je mrmrala vsa ganjena. Videla sem mlado poročno ženo, imela je na vratu deset cekinov v dveh vrstah in svetili so se kot solnce... Rada bi imela te cekine.

Sveti mož je na pol zaprl oči in šepetal par molitev, nato je potegnil iz miznice mal trikot blaga, ki je bil pokrit z čudnimi napismi.

— Žena, je dejal, če hočeš plačati vrednost treh meric ječmena, ti dam ta talisman. Zaželi si, kar si more človeško bitje zaželei, in duh ti bo ubogal. Le jaz sam ne morem ničesar prositi duha.

Ajša se je na videz umaknila, preplašena po ceni tih meric ječmena. ki je bila zanj previsoka; toda sveti mož je živahno dodal:

— Vidim, da si dobra in pridna žena, ki jo hoče Alah varovati. Vdahnij mi je misel, da ti poklonim dar. Ne bom torej od tebe zahteval tih meric ječmena, niti dveh in pol, niti dveh; zahtevam od tebe samo eno merico in pol; malenkost v primeri z brezštevilnimi cekini, ki jih boš imela.

Dolgo je še Ajša preklepčevala, nazadnje je dobila talisman za eno samo merico.

— Žena, je svaril sveti mož, zmanjšaj svoje želje, kajti polhep ne ugaia duhovom.

Nato ji je povedal besede in obrede, ki so bili pa zelo enostavni, da prikljče duha.

Izberi si trenutek, ko te nihče ne more videti, in ko si trikrat poljubila talisman, zadostuje, da pokličeš: Ramil-moti! — to je ime duha — »Ramil-moti!« Pri tem talismanu, v katerem se nahaja ključ do tvojih skrivnosti, zahtevam, da mi ubogaš... nato pa povej, kaj hočeš; karkoli si boš zaželela, boš imela.

Ajša se je vsa vesela vrnila domov. Malo je bila nemirna in tiščala je pod svojim pajčolanom k prsim dragocen talisman. Čuvala se je povedati svoemu možu o izdatku. Bila je krepka in se ni

